

اوایل جوانی که به انگلستان اعزام شدم کتاب نویسنده‌ای فرانسوی را خریدم. نامش برایم ناآشنا بود، اما عنوان کتاب بسیار جذاب بود: *Death on the Installment Plan*. بوروکراتیک به نظر می‌آمد و با وجود فهرست‌های یکنواخت، خوب تنظیم شده بود: مرگ قسطی با خواندن آن به راستی که با اوضاع و احوال دوره‌ای بیش از سی و پنج سال تاریخ آشنا شدم: داستان درباره‌ی سرگذشت پدری بیچاره و پسری بی‌بندوبار بود که هر یک به شیوه‌ی خاص خود فقط برای گذراندن زندگی تلاش می‌کردند.

سرنوشت پدر بر من بسیار تأثیر گذاشت. او در شرکت بیمه‌ای کار می‌کرد و چون خط زیبایی داشت و رئیس او از این هنر بی‌بهره بود مجبور بود مسئولیت انجام همه‌کارها را به دوش بکشد. تا اینکه روزی ماشین تحریر وارد بازار شد و خطاطی، این حرفه‌ی قدیمی که هیچ‌گاه مزیتی برای او نداشت تا مایه‌ی افتخارش باشد از رونق افتاد. او که نه فقط از پسر، بلکه از همه‌ی زندگیش در عذاب بود، ماشین تحریری قرض کرد و تا جایی که می‌توانست با آن به تمرین پرداخت. خانه‌ی او، جایی که مادر آن پسرک هم در آن زندگی می‌کرد، زیر ضربه‌هایی که بر آن ماشین غول‌پیکر می‌نواخت به خود می‌لرزید. در تمام زندگیم نتوانستم این درماندگی و تلاش بی‌هوده را فراموش کنم. مرگ قسطی، کتابی است که در حقیقت به من کمک کرد تا با علم مقابله کنم: هرگاه پروفیسوری مرفه در تلویزیون

به تجزیه و تحلیل جامعه می‌پردازد و در گفتارش از واژه «بازندگان توگرایی» استفاده می‌کند، انگار ماشین تحریری را مرتب بر سرم می‌کوبند.

انتشارات کتاب‌های جیبی روولت کتاب مرگ قسطی لوتی فردینان سلین را این روزها تجدید چاپ کرده است، به قصد هم‌زمانی با چاپ موفقیت‌آمیز رمان سفر به انتهای شب سلین. این جا صحبتی از آن سفر بی‌نظیر و آن نویسنده پرشر و شور نمی‌کنم - بلکه فقط اشاره‌ای خواهم کرد به گرایش او به جریان ضدیهودیت دههٔ چهل و همکارش با نازی‌ها که شاید ناشی از امری ساده و پیش پا افتاده بوده باشد که از نظر هنر خوشایند نیست، چرا که برخی از هنرمندان را درگیر مشکلات روحی می‌کند و از اخلاقیات باز می‌دارد. ارزیابی بسیار مردم‌سالارانه سلین در آثار معروف او، مبنی بر اینکه همهٔ انسان‌ها برابرند و بر همین اساس، به یک میزان حيله‌گر، بی‌بند و بار، فاسد، سرمست و خود بزرگ‌بین هستند، دیدگاهی مارکسیستی و ناشی از روابط اجتماعی است که پیوسته اختلاف فقیر و ثروتمند را اختلافی عمده جلوه می‌دهد.

این کتاب یکی از بهترین کتاب‌هایی است که تا به حال نوشته شده است.

حکومت دمکراتیک پاسخی اقتصادی و سیاسی به دنیای امروز است. رنسانس کنونی سلین به خصوص به نگرانی‌هایی که این جهان به همراه دارد مربوط نمی‌شود، بلکه تحقیر آگاهانه، تأثیرگذار و کلی انسان بر جسم و جان خویش را که به سادگی می‌تواند محوریت پیدا کند شامل می‌شود: آدمی ناگاه نجات خود را در آن می‌بیند که از بین همه، به گروه خاصی کینه بورزد: «یهودیان». با چنین انتخابی، وقتی از همه متنفریم، ضرورتی ندارد تن به مشکلات اجتناب‌ناپذیری که با آن روبرو می‌شویم بدهیم. علاوه بر آن می‌توان بر این تنفر تمرکز کرد تا در صورت انحراف از مسیر اصلی چیزی از دست نرود. آدمی به راحتی از عده‌ای منزجر می‌شود، در حالی که با گروهی دیگر، همان‌هایی که در رأس قدرتند دست به همکاری می‌زنند.

چه مضمّن‌کننده! مرگ قسطی همچون رمان سفر از بهترین کتاب‌هایی است که تاکنون نوشته شده است. در این رمان قسمتی وجود دارد که پسر با پولی که خانواده‌اش به سختی تهیه کرده است به انگلستان می‌رود. اما در آنجا به جای آنکه روانه مدرسه شبانه‌روزش شود، ولگردی پیشه می‌کند. متن داستان جنبه روحی و روانی پیدا می‌کند و ولگردی، از شکل زبانی جدا و به تأثرات حسی مبدل می‌شود. این صفحه‌ها همچون تابلویی است که در نگاه اول هیچ یک از جزئیات آن به چشم نمی‌آید، چرا که یک دورنمای کلی را به نمایش می‌گذارد. موضوع این کتاب در اصل فقر و تنگدستی است، و

اینکه فقر چگونه آدمی را بی تفاوت و در عین حال کارگشته و زیرک می‌کند. این جاست که یک اقدام کم‌نظیر به شکست می‌انجامد و انسان در مسیر زندگی، تا سرحد مرگ دست و پا می‌زند. اما هرازگاهی کسی پیدا می‌شود که در سراشیب سقوط و نابودی با اطمینان فریاد می‌زند: «حادثه‌ها مرا نجات می‌دهند».

روزنامه‌دی سایت ۲۴/۲/۲۰۰۵ شماره ۹.

داستان‌های کوتاه

کافکا

فرانتس کافکا
علی اصغر حداد

Céline
Mort à crédit

folio